

Mariusz Sitko

STRUKTURA I KOMPETENCJE PAPIESKIEJ RADY DS. DUSZPASTERSTWA MIGRANTÓW I PODRÓŻUJĄCYCH

Chrystusowe: „Byłem przybyszem a przyjęliście mnie” (Mt 25,35), jest wyzwaniem dla Kościoła w osobach imigrantów, uciekinierów i wypędzonych. Nigdy jednak w historii ludzkości fakt migracji nie osiągnął tak wielkich rozmiarów, jak dzisiaj. Nie chodzi tutaj o migrację spowodowaną konfliktami wojennymi, nawet tak wielkimi, jakimi były obydwie wojny światowe XX wieku. Migracja jako fenomen czasów dzisiejszych, dotyka człowieka w jego życiu na wielu płaszczyznach, jak np. ekonomicznej, społecznej, politycznej czy religijnej¹.

Terenem migracji stał się dzisiaj cały świat, a jej cechami są pluralizm i zmienność, czasem przymus, ale i dobrowolność. Można migrować indywidualnie, rodzinami, a nawet grupowo. Powód może być ekonomiczny albo kulturowy, czasem ideologiczny „dla osiągnięcia różnego rodzaju dobra w życiu osobistym, rodzinnym i społecznym migranta”².

Nie powinno więc dziwić nikogo, że migracja jest „przedmiotem zainteresowania różnych społeczności i instytucji oraz wielorakich analiz w aspekcie demograficznym, prawnym, ekonomicznym oraz kulturowym”³.

KS. MGR LIC. MARIUSZ SITKO – doktorant, Katedra Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego Instytutu Prawa Kanonicznego KUL; e-mail: oktis2@yahoo.com

¹ Por. Papieska Rada ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych, *Instrukcja Erga migrantes caritas Christi*, tekst polski: Lublin 2009, nr 1 [dalej cyt.: EMCC]; *motu proprio Apostolicae caritatis*, AAS 62 (1970), s. 193-197.

² J. B a k a l a r z, *Współczesna migracja w świetle dokumentów Kościoła*, w: *Współczesne środowiska emigracji polskiej. Sytuacja duszpasterska*, red. J. Bakalarz, Lublin 1985, s. 35.

³ Tamże, s. 25-47.

1. TROSKA O MIGRANTÓW I PODRÓŻNYCH W NAUCZANIU KOŚCIOŁA

Kościół dostrzega w migracji przede wszystkim okazję do asystowania ludziom w ich potrzebach duchowych i duszpasterskich, poszukując środków dialogu i głoszenia Dobrej Nowiny, ale także całą swoją mocą otwiera się na szukanie środków wsparcia dla różnych, bardzo ważnych potrzeb dnia codziennego. To sprawia konieczność wzięcia pod uwagę norm prawnych obydwu Kodeksów Prawa Kanonicznego – Kościoła łacińskiego oraz katolickich Kościołów wschodnich, odpowiadając w ten sposób na stale rosnącą w liczbę emigrację z katolickich Kościołów wschodnich⁴. Do tego dochodzą aspekty „mieszania się” ludzi różnych religii czy chrześcijan niebędących w pełnej wspólnotocie z Kościołem katolickim, co ma ogromny wpływ na wiarę i praktyki religijne poszczególnych ludzi. Stąd rodzi się potrzeba struktur duszpasterskich oraz wydawania tak ogólnych, jak i szczegółowych norm dla ciągle rozwijających się i na nowo rozpoznawanych przez Kościół form ludzkiego przemieszczania się. Jedną z takich form poznawania i przeżywania świata stała się turystyka, jako wspaniały fenomen ludzkiej aktywności dla odnowienia sił psychicznych i fizycznych⁵.

Wagę narastającego problemu migracji ukazują liczne dokumenty wydane w „tej sprawie przez papieży: Leona XIII – 19; Piusa X – 26; Benedykta XV – 24; Piusa XI – 20; Piusa XII – 47; Jana XXIII – 16; Pawła VI – 93; Jana Pawła II – ok. 300”⁶ oraz już kilkudziesięciu pozycji Benedykta XVI.

Dnia 8 września 1950 r. papież Pius XII ogłosił jako patronkę, *Matkę Emigrantów*, św. Franciszkę Ksawerę Cabrini.

Papież Jan XXIII w encyklice *Pacem in terris* stwierdził: „Do osobowych praw ludzkich zalicza się i to, że każdemu wolno udać się do tego kraju, w którym ma nadzieję łatwiejszego zaspokojenia potrzeb własnych i swojej rodziny” (PT 106), i dalej: „Dlatego publicznie wyrażamy przy tej sposobności uznanie i pochwałę tym wszystkim poczynaniom, które w oparciu o zasadę braterskiej wspólnoty czy miłości chrześcijańskiej zmierzają do ulżenia doli tych, którzy są zmuszeni do emigracji z własnego kraju” (PT 107).

⁴ EMCC 3.

⁵ *Turystyka kwalifikowana*, red. Z. Mikołajczyk, Warszawa 1976, s. 12.

⁶ J. S z y m a ń s k i, *Emigracyjne duszpasterstwo*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, Lublin 2006, s. 240-244.

Z kolei Ojcowie *Vaticanum II* zauważyli „nasilający się ustawicznie ruch ludnościowy” (dekret *Apostolicam actuositatem*, nr 10) oraz fakt, „że ludzie skłonieni różnymi powodami do zmiany miejsca pobytu, zmieniają też sposób swego życia” (GS 6). Te zmiany w porządku społecznym narodów, państw, coraz częściej o zasięgu międzykontynentalnym, nie zawsze są do zaakceptowania przez Kościół, oraz do pogodzenia z jego misją, „co ubliża godności ludzkiej, jak niehumanitarne warunki życia, arbitralne aresztowania, deportacje, niewolnictwo, prostytucja, handel kobietami i młodzieżą; a także niehumanitarne warunki pracy [...] wszystkie te i tym podobne sprawy i praktyki [...] są jak najbardziej sprzeczne z czcią należną Stwórcy” (konstytucja duszpasterska *Gaudium et spes*, nr 27). Ojcowie Soboru zwrócili też uwagę na fakt, że tradycyjne duszpasterstwo parafialne jest niewystarczające w przypadku migrantów i pilnie zachęcali konferencje biskupów, aby promowane były odpowiednio dobrane metody duszpasterskie dla różnych grup migrantów⁷.

2. GENEZA POWSTANIA URZĘDÓW KOŚCIOŁA DO SPRAW MIGRACJI I TURYZMU

Papież Pius X 15 sierpnia 1912 r. erygował Urząd Emigracji przy Kongregacji Konsystorialnej, znany jako Sekcja Duszpasterstwa Emigracyjnego, a następnie KPK z 1917 r. określił przepisy dotyczące zakładania parafii personalnych dla emigrantów (kan. 216 § 4). Biskupi krajów, w których emigracja narastała na coraz większą skalę, byli zachęceni przez papieży do wysyłania księży dla podjęcia duszpasterskiej opieki nad emigrantami⁸.

Konstytucją apostolską *Exsul familia* z 1 sierpnia 1952 r.⁹ papież Pius XII zwrócił uwagę całego Kościoła na sprawy migracji i troski o emigrantów, którzy nazywani są często „ludźmi w drodze”¹⁰, ustala-

⁷ Por. Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, nr 18.

⁸ EMCC 19.

⁹ AAS 44 (1952), s. 649-704.

¹⁰ G. R o s o l i, *La Chiesa di fronte al. secolare fenomeno dell'emigrazione*, w: *Per una pastorale dei migranti*, Roma 1980, s. 47-73.

jąc jednocześnie ramy prawne duszpasterstwa emigrantów, poprzez powierzenie ich Kongregacji Konsystorialnej¹¹.

W Kurii Rzymskiej w krótkim odstępie czasu powstało pięć urzędów posiadających określony cel i zadania własne. Cztery zostały erygowane w ramach Kongregacji Konsystorialnej:

1. Wyższa Rada Emigracyjna (1952)
2. Międzynarodowy Sekretariat Generalny Dziel dla Apostolatu Ludzi Morza (1952)
3. Apostolstwo Lotnictwa (1958)
4. Międzynarodowy Sekretariat Dziel dla Apostolstwa Koczowników (1965)
5. Urząd dla Duszpasterstwa Turystyki (1967) przy Kongregacji dla Kleru

2.1. Papieska Komisja ds. Duszpasterstwa Migracji i Turystyki

W obliczu wzrastającej znacząco migracji i ruchu turystycznego i związanych z tym problemów, papież Paweł VI powołał do życia, na mocy *motu proprio Apostolicae caritatis* z 19 marca 1970 r.¹², Papieską Komisję ds. Duszpasterstwa Migracji i Turystyki. Komisja ta połączyła w sobie wcześniej wspomniane pięć urzędów z Kongregacji Konsystorialnej i Kongregacji dla Kleru, stając się nowym urzędem, podległym Kongregacji Biskupów. Powyższe *motu proprio* Pawła VI nadało Komisji nazwę: Pontificia Commissio de Spiritualibus Migratoribus atque Itinerantium Cura, co w łacińskiej nazwie oddawało w sposób pełniejszy sens zadań powierzonych Komisji, aniżeli tłumaczenia języków nowożytnych, które niejako zacieśniły zakres jej działalności tylko do dwóch kategorii ludzi, mianowicie: migrantów i turystów. Komisja nie znalazła jednak pełniejszego sformułowania, pomimo przeprowadzonych konsultacji z episkopatami krajowymi z całego świata¹³. Niewątpliwie wyrażenia: angielskie *People on the move* oraz niemieckie

¹¹ EMCC 20.

¹² AAS 62 (1970), s. 193-197.

¹³ R. K a r p i Ń s k i, *Dziesięć lat pracy Papieskiej Komisji do spraw duszpasterstwa Migracji i Turystyki w obronie praw człowieka*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 28(1981), z. 8, s. 101-116.

Menschen unterwegs, oddają najlepiej wspólne cechy ludzi i wydarzeń, którymi zajął się ten urząd Stolicy Apostolskiej¹⁴.

Najważniejszym zadaniem Komisji była współpraca z krajowymi konferencjami biskupów dotycząca problemów duszpasterstwa wiernych, którzy z powodów związanych z migracją w różnych jej formach, nie są w stanie korzystać z tradycyjnej posługi kapłańskiej w zakresie struktur parafialnych czy misyjnych. Kościół wierny swojej misji *salus animarum suprema lex*, czyli doprowadzenia wszystkich ludzi do zbawienia, troszczy się, aby nikt nie był uważany w nim za przybysza, obcokrajowca, za osobę przypadkową, niechcianego gościa czy wręcz człowieka drugiej kategorii. Dzisiejsze czasy charakteryzuje stosunkowo łatwe przenoszenie się ludzi z miejsca na miejsce, na krótszy lub dłuższy okres, a nawet na stałe, pomimo to jednak powinni być oni osiągalni zawsze tam, gdzie przebywają. Ewangelizacja powinna podążać za ludźmi, wszędzie tam, gdzie próbują oni – z przymusu czy też dobrowolnie – znaleźć swoje miejsce na ziemi. Szukając odpowiedzi na ten problem, Komisja wydała list okólny *Chiesa e mobilità umana* (1978)¹⁵, w którym m.in. określone zostały specjalne uprawnienia przysługujące kapelanom różnych kategorii wobec „ludzi w drodze”, realizując wołanie papieża Pawła VI z jego przemówienia poświęconego sprawom duszpasterstwa migracji, że „ruchliwości świata współczesnego musi w równej mierze odpowiadać zdolność adaptacji duszpasterskiej Kościoła”¹⁶.

Osoba ludzka nie powinna podlegać żadnej dyskryminacji, dlatego zasadniczym motywem działania Komisji stała się ochrona uprawnień każdego człowieka. Istnieją powszechne, podstawowe, niezbywalne prawa osoby ludzkiej, takie jak prawo do posiadania własnej ojczyzny, do swobodnego zamieszkania w swoim kraju, jak i za granicą, do osiedlenia się tam ze słusznych powodów również ze swoją rodziną, do zdobywania niezbędnych środków do życia i rozporządzania nimi, do publicznego wyznawania swojej religii, do zachowania i rozwijania własnego dziedzictwa kulturowego i językowego, do tego, żeby być

¹⁴ Zob. „Attività della Santa Sede nel 1974”. Città del Vaticano 1975, s. 671 n.

¹⁵ AAS 70 (1978), s. 357-378. Tekst polski, opracowany staraniem Centralnego Ośrodka dla Duszpasterstwa Emigracji w Rzymie, został wydany w: „Duszpasterz Polski za Granicą” 29 (1978), nr 4(129), s. 373-395.

¹⁶ P a w e ł VI, Przemówienie *Iis qui interfuerunt Coetui e tota Europa Romae habitato de pastoralis Migratorum Cura*, AAS 65 (1973), s. 591.

uznanym i traktowanym w każdej okoliczności czasu i miejsca w sposób właściwy dla godności osoby ludzkiej¹⁷.

2.2. Kanoniczne normy na rzecz duszpasterstwa migrantów

Realizując w sposób normatywny wizję Ojców *Vaticanum II*, Kościół w ogłoszonym Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r., w kan. 529 § 1 zwraca szczególną uwagę proboszczów na osoby przybyłe do ich parafii i będące daleko od swojego kraju oraz akcentuje mocno obowiązek otoczenia ich szczególną troską duszpasterską (kan. 568). Kodeks Prawa Kanonicznego doradza również erygowanie parafii personalnych (kan. 518), jak również zakładanie misji tymczasowych (kan. 516), a nawet tworzenie urzędów dla specjalnych potrzeb, jak wikariusze biskupi (kan. 476) czy kapelani dla migrantów (kan. 568)¹⁸. Prawno-duszpasterskie normy uprawniają wiernych do otrzymania duchowej pomocy od pasterzy Kościoła, zobowiązując ich do takiego administrowania przepowiadaniem słowa Bożego, udzielania sakramentów świętych oraz innych środków dla uświęcenia wiernych, aby wszyscy mogli z nich korzystać (kan. 213). Zamieszkali na stałe czy tymczasowo migranci stają się kanonicznie częścią parafii i diecezji (kan. 100-107), mając w takim samym stopniu jak autochtoni, prawo do proboszcza czy biskupa, którzy obejmą ich troską duszpasterską. W obliczu nasilającej się migracji ludzkiej, parafia terytorialna powinna „zmieniać swój charakter z monokulturowego na wielokulturowy”¹⁹, a nawet interkulturowy.

2.3. Papieska Rada Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych

Papież Jan Paweł II wydając konstytucję apostolską *Pastor Bonus* z 28 czerwca 1988 r.²⁰, podniósł rangę wcześniej wymienionej

¹⁷ Por. konstytucja duszpasterska *Gaudium et spes*, nr 25-29, 63-69; dekret *Apostolicam actuositatem*, nr 11; J a n XXIII, Encyklika *Pacem in terris*, AAS 55 (1963), s. 263-262; P a w e ł VI, Encyklika *Populorum Progressio*, AAS 59 (1967), s. 257-299; List Papieskiej Komisji, *Chiesa e mobilità umana*, AAS 70 (1978), s. 366.

¹⁸ EMCC 24.

¹⁹ W. N e c e l, *Problematyka duszpasterstwa polskojęzycznego w Europie*, „Roczniki Nauk Prawnych” 19(2009), nr 2, s. 165-179.

²⁰ J a n P a w e ł II, Konstytucja apostolska *Pastor Bonus*, 28.06.1988, AAS

Komisji, erygując na jej bazie Papieską Radę ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych, która otrzymała w ten sposób status prawny równy innym dykasteriom Kurii Rzymskiej²¹.

Papieska Rada jest narzędziem Biskupa Rzymu, „którym posługuje się on w sprawowaniu swojej uniwersalnej misji”²² i „obejmuje pasterską troską Kościoła szczególne potrzeby tych, których zmuszono do opuszczenia ziemi ojczystej albo zostali całkowicie pozbawieni ojczyzny, a także studiuje wszystkie związane z tym problemy”²³.

Papieska Rada składa się z „arcybiskupa przewodniczącego, zespołu kardynałów i niektórych biskupów, wspieranych przez sekretarza. Ponadto pomocą służą konsultorzy, a wspomagają ich starsi rangą współpracownicy i odpowiednie grono urzędników”²⁴. Zadaniem arcybiskupa przewodniczącego jest kierowanie dykasterią i występowanie w jej imieniu, natomiast do obowiązków sekretarza, który jest wspierany przez podsekretarza, należy świadczenie pomocy przewodniczącemu rady w załatwianiu spraw dykasterii i kierowania personelem²⁵. Papież mianuje arcybiskupa przewodniczącego, sekretarza oraz innych wyższych rangą urzędników, jak również zespół konsultorów na okres pięciu lat²⁶, jednak w przypadku śmierci papieża swoje stanowisko traci przełożony dykasterii, a zwyczajny zarząd dykasterii podejmuje sekretarz, załatwiając tylko sprawy zwyczajne, które muszą jednak być zatwierdzone przez nowego papieża w terminie trzech miesięcy od wyboru²⁷.

Na członków dykasterii są dobierani kardynałowie zarówno przebywający w Rzymie, jak i poza nim oraz biskupi, zwłaszcza diecezjalni, którzy powinni być biegłymi w sprawach migracji i turystyki²⁸. Konsultorami mianowani są duchowni lub inni wierni odznaczający się odpowiednią wiedzą i roztropnością²⁹, natomiast na urzędników dobiera

80 (1988), s. 841-912; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. W. Kacprzyk, M. Sitarz, Lublin 2006, s. 217-257 [dalej cyt.: PB].

²¹ PB art. 2 § 2.

²² PB wstęp 7.

²³ PB art. 149.

²⁴ PB art. 3 § 1.

²⁵ PB art. 4.

²⁶ PB art. 5 § 1.

²⁷ PB art. 6.

²⁸ PB art. 7.

²⁹ PB art. 8.

się wiernych, duchownych lub świeckich odznaczających się potrzebną wiedzą, potwierdzoną tytułami akademickimi³⁰. Aby zachować powszechny wymiar Kościoła, Kościoły partykularne oraz przełożeni instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń apostołskich powinni pozwolić swoim członkom na pracę w dykasterii, gdy zachodzi taka potrzeba.

Normy kompetencyjne zawarte w konstytucji *Pastor Bonus*, odnoszące się do Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych w artykułach od 149 do 151, określające kompetencje tego urzędu Stolicy Apostolskiej, mają przede wszystkim charakter ogólny, z jednym wyjątkiem, który konkretnie mówi o wykonywaniu najwyższego zwierzchnictwa Rady nad Dziełem Apostolstwa Morza³¹. Dokumentem Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących, który najlepiej aktualizuje realizację tych kompetencji i określa wynikające z nich pola działalności tejże Rady oraz całego duszpasterstwa migrantów i podróżujących, jest Instrukcja *Erga migrantes caritas Christi* z 3 maja 2004 r. Instrukcja podsumowuje i uściśla prawnopastoralne regulacje, przypominając obowiązki i zadania różnych jednostek kościelnych dla duszpasterstwa migrantów, a w wyniku kompetencji Rady, pozostających w ścisłej współpracy z Papieską Radą ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych, uwrażliwia na problem, a także proponuje konkretne działania na podstawie systemu prawnego Kościoła i dokumentów II Soboru Watykańskiego. Dla udzielenia właściwej pomocy duszpasterskiej prawnopastoralne uregulowania wskazują na obowiązek współpracy na rzecz migrantów i podróżujących, tak dla *christifideles laici*, jak i dla zgromadzeń zakonnych, władz kościelnych (kan. 383 KPK; kan. 193 KKKW) i konferencji biskupów. Trzeba tutaj zaznaczyć, że wspomniany w *Pastor Bonus* regulamin (*ordo servandus*), czyli normy specjalne określające sposoby załatwiania spraw będących w jej kompetencjach, który powinna mieć każda dykasteria Kurii Rzymskiej³², nie został dotychczas opracowany dla Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących.

³⁰ PB art. 9.

³¹ PB art. 150 § 2.

³² PB art. 38.

Kompetencje Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących są widoczne we wszystkich trzech zadaniach Kościoła: *munus regendi*, *munus docendi* i *munus sanctificandi*.

Munus regendi realizowane jest poprzez:

a) Kompetencje kreacyjne – w miarę rozpoznawania nowych pól działalności, powstają nowe sekcje w samej Radzie, dla sprostania wyzwaniom tak szerokiego problemu, jakim jest ciągłe przemieszczanie się zasobów ludzkich dobrowolnie albo przymusowo.

b) Kompetencje nadzorcze – wizyty *ad limina* biskupów diecezjalnych; nadzór nad kapelanami, misjonarzami dla migrantów i podróżnych; wykonywanie najwyższego zwierzchnictwa nad Dziełem Apostolstwa Morza.

c) Kompetencje koordynacyjne – współpraca z innymi dykasteriami Kurii Rzymskiej, również przez wydawanie wspólnych dokumentów; współpraca z konferencjami biskupów i odpowiadającymi im strukturami katolickich Kościołów wschodnich; współpraca z Kościołami partykularnymi; współpraca z rządami, np. w sprawach programów restrukturyzacji rybołówstwa czy przesiedleń ludzkich w związku z planowanymi inwestycjami rozwojowymi jakiegoś regionu czy kraju.

Realizację *munus docendi* stanowią:

a) Kompetencje wydawnicze – w celu dotarcia do jak najszerszego grona tak hierarchii kościelnej, duszpasterzy, jak i innych organizacji zajmujących się zjawiskiem migracji, oraz aby przedstawić jak najszczegółowiej problemy i wymienić doświadczenia w tej dziedzinie, Rada wydaje: „People on the move” i „Quaderni universitari”³³, gdzie eksperci, pasterze Kościoła i naukowcy, dzielą się z innymi swoim doświadczeniem; niektóre sektory Rady wydają specjalne biuletyny informacyjne, np. Apostolstwo Ludzi Morza, Apostolstwo Lotnictwa Cywilnego czy Apostolstwo Koczowników; zakresem działań Rady jest też zbieranie materiałów dotyczących fenomenu migracji ludzkiej i podejmowania właściwych form duszpasterstwa. Zebrane materiały takie, jak książki, czasopisma, opracowania naukowe, artykuły czy też odpowiednie ankiety są udostępniane zainteresowanym organizacjom, instytucjom czy też osobom.

b) Udział i organizowanie konferencji, współpraca z instytucjami międzynarodowymi; np. współpraca z Międzynarodową Komisją Katolicką dla Migracji z siedzibą w Genewie. Komisja ta w 1975 r. przy

³³ Por. EMCC 71.

współpracy z ówczesną jeszcze Papieską Komisją ds. Duszpasterstwa Migracji i Turystyki opracowała *Zasady i wskazania dla opracowania statutu migranta*³⁴. Sam udział tylko w konferencjach, zjazdach, kongresach czy niezliczonych spotkaniach krajowych, międzynarodowych czy zawodowych, w których uczestniczą eksperci Rady występując w obronie praw emigrantów, rybackich krajów biednych i ich rodzin czy innych kategorii osób, zawsze wchodzących w zakres kompetencji Rady, jest nie do wyszczególnienia w tym miejscu. Należy jeszcze wspomnieć o udziale Papieskiej Rady w różnych obradach poszczególnych Organizacji Narodów Zjednoczonych (FAO – Organizacja Narodów Zjednoczonych do Wyżywienia i Walki z Głodem; UNHCR – Wysoki Komisarjat Narodów Zjednoczonych dla Uchodźców; UNESCO – Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wychowania, Nauki i Kultury, gdzie wielokrotnie omawiane są problemy wychowania dzieci emigrantów, żyjących w wielokulturowych rodzinach czy społecznościach); do roczna organizacja Światowego Dnia Migranta ma zwrócić uwagę na trudności tych, którzy przebywają daleko od swoich bliskich, od własnego kraju z różnych powodów, jedni z wyboru inni z przymusu, papieskie orędzie z tej okazji zawsze kieruje naszą uwagę na konkretny problem dotyczący migrantów.

Realizacja *munus sanctificandi* wyraża się w następujących obszarach:

a) Opieka duchowa – czasem problemy, jakie rodzi fenomen migracji ludzkiej, są bardzo specyficzne, np. wizja ekumeniczna, czego konsekwencją jest m.in. zawieranie małżeństw w odmiennym niż rodzimy kręgu kulturowym³⁵, i stąd potrzeba odnośnej formy prawnej zawarcia małżeństwa mieszanego religijnie lub wyznaniowo, co określa prawodawca w kan. 1108-1123 KPK i kan. 828-846 KKKW; wierni biorący udział w pielgrzymkach, podróżach turystycznych czy krajoznawczych również mają prawo do formacji religijnej i moralnej³⁶.

b) Seminaria – klerycy powinni nabywać doświadczenia również w duszpasterstwie migrantów i nomadów³⁷.

³⁴ *Principes et Orientationis pour l'elaboration d'un statut du Migrant*, presentes par la Commission Internationale Catholique pour les Migrants, Genève 1975.

³⁵ Por. L. A d a m o w i c z, *Wybrane problemy katolickiego prawa małżeńskiego w kontekście emigracji w wielokulturowej Europie*, „Roczniki Nauk Prawnych” 19(2009), nr 2, s. 151-163.

³⁶ PB art. 151.

³⁷ Por. J a n P a w e ł II, Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis*, AAS 84(1992), nr 58, s.760.

Rodzaje kompetencji ukazują prawo do ich wykonywania w kontekście posługiwania Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych, jak i we współpracy z innymi urzędami czy strukturami Kościoła zajmującymi się problemami migracji i turystyki.

Realizacja kompetencji poprzez normy własne dokonuje się na podstawie instrukcji i wskazań wydawanych przez Papieską Radę ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych dla poszczególnych sektorów w ramach tejże Rady³⁸, co przekłada się w dalszym planie na konkretne sytuacje, czyli pola działalności, jakie otwierają się wraz ze specyfiką pojęć migracji i turystyki. Nowe dzieła, którymi zajmuje się Rada na podstawie norm własnych, to: duszpasterstwo kierowców; małżeństwa mieszane; duszpasterstwo dzieci ulicy; duszpasterstwo kobiet zmuszanych do prostytucji oraz problem handlu kobietami i dziećmi³⁹; bezdomni; duszpasterstwo pielgrzymów oraz opieka nad miejscami świętymi, gdzie przybywają ludzie z całego świata; a także duszpasterstwo tzw. *intellectual migrants*, tzn. studentów i pracowników zagranicznych.

Troska Kościoła o migrantów i podróżujących staje ciągle wobec nowych wyzwań rozwoju tego świata, który dokonuje się nieraz przy ogromnych dramatach ludzkich, cierpieniu rozbitych małżeństw i rodzin. Szczególnym przypadkiem jest ciągle rosnąca liczba tzw. eurosierot, tj. dzieci, wobec których rodzice próbują spełniać funkcje wychowawcze „wirtualnie”⁴⁰. Jest to szczególnie ważne zadanie dla struktur duszpasterskich Kościoła katolickiego, który ma wpisane w swojej kerygmie obronę opuszczonych, słabych, biednych i sierot⁴¹. Benedykt XVI 15 maja 2008 r. skierował następujące słowa do uczestników plenarnej sesji Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących: „Trzeba odważnie i wytrwale bronić rodziny migrantów”⁴².

³⁸ PB art. 150 § 1.

³⁹ Pontificio Consilio Della Pastorale per i Migranti e gli Itineranti, *Orientamenti per la Pastorale della strada*, Città del Vaticano 2007, nr 85-115.

⁴⁰ Por. E. W i n n i c k a, *Eurosieroty*, „Polityka” z 17.11.2007, s. 34-40.

⁴¹ ŁK 9,48; Mk 9,37.

⁴² B e n e d y k t XVI, *Trzeba odważnie i wytrwale bronić rodziny migrantów*, „L’Osservatore Romano” (wyd. polskie) 29(2008), nr 6, s. 42-43.

*

Troska Kościoła o duszpasterstwo migrantów i podróżujących znana jest od dawna, ale dopiero wiek XX śmiało można nazwać wiekiem migracji, tak wielkie bowiem masy ludzkie uległy przemieszczeniu czy to dobrowolnie, czy to z przymusu. Do tego dochodzi dzisiejsza łatwość przemieszczania się w ciągu kilku godzin o tysiące kilometrów, a nowoczesne środki komunikacji, takie jak Internet czy telefon komórkowy, pozwalają na nawiązywanie kontaktów i poznawanie ludzi nigdy niewidzianych osobiście. Te wynalazki cywilizacji zaawansowanej technicznie z jednej strony ułatwiają życie, a z drugiej wystawiają człowieka na wiele niebezpieczeństw, np. wyjazdy do „wymarzonych” miejsc pracy, które okazują się pułapką i ludzie „lądują” na ulicy odarci ze wszystkiego, a zwłaszcza ze swojej godności, zmuszani do prostytucji czy sprzedawania swoich organów dla zarobienia pieniędzy na powrót do domu. Rozbite rodziny, których dzieci nie mają szansy na normalne dzieciństwo i bliskość kochanych rodziców. Praca na kontraktach z dala od kraju ojczystego, gdzie liczą się tylko pieniądze, a człowiek zostaje wyzuty z dobrodziejstw swojej własnej kultury, religii czy społeczności bliskich mu ludzi.

Stolica Apostolska powołując Papieską Radę ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących, prowadzi apostolskie posługiwanie, określając ciągle nowe pola działalności, jednocześnie nie zaniebując tych tradycyjnie rozumianych jako migracja ludzka. Szczególnym zadaniem apostołatu Rady jest pomoc Kościołom lokalnym we włączaniu migrantów w ich struktury miejscowe, przygotowanie duszpasterzy migrantów oraz niesienie duchowej pociechy ludziom pozostawionym samym sobie w obcym miejscu, pośród obcych ludzi, obcej kultury i języka.

The Pastoral Care of the Apostolic See concerning of Migrants and Itinerant People in the contemporary world

S u m m a r y

Pope John Paul II established Pontifical Council For The Pastoral Care Of Migrants And Itinerant People, with the task of studying and providing pastoral care to „people on the move” such as those categories of people who became: migrants, refugees, exiles, displaced personnes, seafarers both

aboard ship and in port and fishermen, road transport workers, air transport personnel, fairground workers, circus people, nomads, as well also those people who go on trips by various reasons of piety, study or recreation or those technicians working for large project at the international levels and other similar categories. The Dicastery has the competence bear on the special needs of those people who have left their homeland and deserve special attention in the most important life matters, such as spirituals care, freedom, inculturation also fraternal attitude of Christian people, and help to unite families, broken married life because of the big distance between a married couple. The Council is regularly participating in meetings of International Organisations that have an interest in migrants, exiles or refugees, and collaborating with them. Thus the Council is an ecclesial response to the pastoral needs of migrants and itinerant people.

Słowa kluczowe: migracja, duszpasterstwo, ruchliwość, kompetencja, koordynacja

Key words: migration, pastoral care, mobility, competence, coordination